УДК 811.111'276.2:575
Кузнєцова І.В.[1], Куценко Д.О.[2]
[1] доц. НУ «Запорізька політехніка»
[2] студ. гр. ГФ-313 НУ «Запорізька політехніка»

ТРАНСФОРМАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКОГО МІФУ: ТИПОЛОГІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ МІЖ В. ВІТМЕНОМ ТА ДЖ. МОРРІСОНОМ

І.В. Кузнєцова, Д.О. Куценко

Актуальність теми зумовлена необхідністю осмислення типологічних зв'язків між літературною та музично-поетичною традиціями в американській культурі. Попри часову дистанцію між XIX століттям (творчість Волта Вітмена) та 1960-ми роками (творчість Джима Моррісона), їхня художня спадщина демонструє глибинну спорідненість, що ґрунтується на спільних філософських, світоглядних та естетичних засадах. Дослідження цієї спорідненості дозволяє виявити механізми трансформації американського міфу про індивідуальну свободу, єдність із природою та духовне самопізнання.

Мета роботи – виявити типологічні зв'язки між творчістю В. Вітмена та Дж. Моррісона, проаналізувавши їхні філософські джерела, світоглядні позиції, концепції особистості та світу, проблематику конфлікту, а також творчий метод і поетику.

Творчість обох митців сформувалася під впливом спільних інтелектуальних традицій. Вітмен зазнав впливу американського трансценденталізму (Р. В. Емерсон), ідей пантеїзму та східної філософії (упанішади, «Бгагавадгіта»). Моррісон, своєю чергою, увібрав ідеї романтизму, екзистенціалізму (Ф. Ніцше), східної філософії (веданта, даосизм), а також містичну поетику В. Блейка та французьких символістів (А. Рембо, Ш. Бодлер). Спільним для обох є пантеїстичне бачення природи як джерела істини та духовної гармонії. Вітменівське «*For every atom belonging to me as good belongs to you*» («*Бо кожний атом, що належить мені, і вам належить*») перегукується з Моррісонівським «*The cycle begins anew*» (*«І знову цикл починається»*), що відображає віру в циклічність буття та єдність людини з космосом.

Світогляд Вітмена та Моррісона об'єднує віра в універсальну єдність, цінність індивідуального досвіду та духовну силу мистецтва. Ключові аспекти їхньої спорідненості:

Зв'язок із природою: Вітмен (*«I loafe and invite my soul»*) бачить у природі джерело гармонії; Моррісон («*A burnt tree like some huge prehistoric bird*») – простір для духовної трансформації.

Прагнення до ідеалу: Вітмен закликає відмовитися від суспільних обмежень (*«Creeds and schools in abeyance»*); Моррісон прагне звільнення через бунт («*Let's leave the problems*»).

Любов і братерство: Вітмен уявляє суспільство як гармонійне ціле; Моррісон вважає любов універсальною відповіддю («*Love is the answer to everything*»).

Заперечення смерті: Вітмен («*I know I am deathless*») і Моррісон («*The cycle begins anew*») розглядають смерть як частину природного циклу, а не кінцеву межу.

У «Пісні про себе» Вітмен зображує особистість як мікрокосм, що відображає універсум («*I celebrate myself, and sing myself*»). Його «Я» є водночас індивідуальним і всеосяжним. Моррісон, навпаки, розглядає особистість як суб'єкта, що перебуває в постійному пошуку сенсу *(«I am the Lizard King, I can do anything»)*. Обидва поети наголошують на активній ролі особистості у взаємодії зі світом: Вітмен закликає до самопізнання через безпосереднє сприйняття *(«You shall no longer take things at second or third hand»)*; Моррісон – до пробудження свідомості *(«Wake up! Shake dreams from your hair»)*. Їхні ліричні герої виступають як автопортрети, уособлення епохи та універсальні міфічні постаті.

Вітмен мінімізує конфлікт, бачачи в протилежностях гармонію *(«Do I contradict myself? Very well then I contradict myself»)*. Його конфлікт є внутрішнім – боротьбою між індивідуальним «Я» та суспільними обмеженнями, яка розв'язується через гармонійне співіснування. Моррісон, навпаки, акцентує конфлікт як центральну тему: його бунт спрямований проти конформізму й матеріалізму *(«This is the end, beautiful friend»)*. Спільним є розуміння конфлікту як необхідного етапу духовного зростання: Вітменівське примирення з протилежностями перегукується з Моррісонівським прагненням до трансформації через боротьбу.

Вітмен започаткував вільний вірш, використовуючи потік свідомості, каталогізацію та ритмічну повторюваність *(«The sniff of green leaves and dry leaves»)*. Моррісон поєднав поезію з музикою, створивши психоделічний стиль, заснований на імпровізації, метафоричній мові та синестезії *(«Love hides in the molecular structure»)*. Обидва митці надають перевагу чуттєвому досвіду над раціональним аналізом, використовуючи ритм та образність для передачі духовного досвіду. Їхня поетика об'єднує прагнення до універсальності через індивідуальне самовираження.

Типологічна спорідненість творчості В. Вітмена та Дж. Моррісона виявляється в спільних філософських джерелах (трансценденталізм, східна філософія, романтизм), світоглядних позиціях (пантеїзм, індивідуалізм, заперечення смерті), концепціях особистості (людина як центр універсального досвіду), проблематиці конфлікту (шлях до самопізнання) та творчому методі (свобода вираження, чуттєвість, ритмічна організація). Попри різні історичні контексти – добу становлення американської демократії для Вітмена та контркультуру 1960-х для Моррісона – їх об'єднує віра в силу мистецтва як засобу осягнення істини, духовного звільнення та трансформації американського міфу про індивідуальну свободу й єдність із універсумом. Це дозволяє розглядати їхню творчість як частину єдиної американської літературної традиції, що цінує гуманістичні ідеали та духовний пошук.